१२. शाळा नको आताच सुटायला

- **ऐका. म्हणा. वाचा.**

पाटी नको आताच फुटायला
शाळा नको आताच सुटायला

भरभर सारे आवरून घेऊया
काय म्हणतात गुरुजी, ऐकूया
चला ज्ञानाचा खजिना लुटायला
शाळा नको आताच सुटायला

इतिहासामध्ये राजा आणि राणी
मराठीत ही गोड गोड गाणी
गणितातली कोडी लागली सुटायला
शाळा नको आताच सुटायला

चंद्रताऱ्यांना चला निरखूया
विज्ञान गंमतीही पारखूया
इंग्रजीचे शब्द लागले आठवायला
शाळा नको आताच सुटायला

बाई सांगतात माहिती अवांतर
गुरुजी देतात धडे निरंतर
यशाची शिखरे लागलीत दिसायला
शाळा नको आताच सुटायला

शाळा नाही तुरुंग, आहे ज्ञानाचे द्‌वार
सगळ्यांसह मिळवू ज्ञान अपार
जग लागले आता कुठे समजायला
शाळा नको आताच सुटायला

– ज्योती कदम

शब्दार्थ : ज्ञानाचा खजिना लुटणे – ज्ञानाची संपत्ती मिळवणे. **निरखणे** – काळजीपूर्वक बघणे. **कोडे सुटणे** – प्रश्न सुटणे, उत्तर मिळणे. **पारखणे** – काळजीपूर्वक परीक्षा करणे. **धडे देणे** – चांगली शिकवण, संस्कार देणे. **निरंतर** – नेहमी. **द्‌वार** – दार. **अपार** – अमर्याद.

स्वाध्याय

प्र. १. एक–दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा.

(अ) विद्यार्थ्यांना शाळेत कशासाठी जायचे आहे?

(आ) विद्यार्थ्यांना विज्ञानातले काय जाणून घ्यायचे आहे?

(इ) यशाची शिखरे केव्हा दिसतील ?

(ई) विद्यार्थ्यांनी ज्ञानाचे द्‌वार कशाला म्हटले आहे ?

प्र. २. योग्य पर्याय निवडा.

(अ) शाळा नको आताच सुटायला – म्हणजे

(१) शाळेची घंटा न वाजणे.

(२) शाळा सुटण्याची वेळ न होणे.

(३) विद्यार्थ्याचे शिक्षण मधेच बंद पडणे.

(ब) जग लागले आता कुठे समजायला –

(१) जगभर प्रवास केला.

(२) जगातील घडामोडी समजू लागल्या.

(३) जगाचा नकाशा समजला.

(क) यशाची शिखरे लागतील दिसायला – म्हणजे

(१) यश नावाच्या पर्वतावर चढणे.

(२) गिर्यारोहक बनून बक्षीस मिळवणे.

(३) शिखराप्रमाणे उंच व भरघोस यश प्राप्त करणे.

प्र. ३. कवितेतील शेवट समान असणाऱ्या शब्दांच्या जोड्या लिहा.

उदा., फुटायला – सुटायला.

प्र. ४. 'फुटायला' या शब्दामध्ये फुटणे हे क्रियापद आहे, तसे खालील शब्दांतील क्रियापदे ओळखा.

दिलेला शब्द	**क्रियापद**
सुटायला	....
लुटायला	....
आठवायला	....
दिसायला	....
समजायला	....

प्र. ५. धडा देणे, धडा शिकवणे, धडाधडा बोलणे या वाक्प्रचारांचे अर्थ समजून घ्या व वाक्यांत उपयोग करा.

प्र. ६. अपार, अवांतर, निरंतर, कोडी हे शब्द खालील वाक्यांत योग्य ठिकाणी भरा.

(अ) मराठीतील शब्द .... सोडवायला मला आवडतात.

(आ) श्रमजीवी लोक .... कष्ट करतात.

(इ) आई–बाबा मुलांवर .... प्रेम करतात.

(ई) .... वाचनामुळे आपले ज्ञान वाढते.

प्र. ७. 'शाळा' या संबंधित शब्द लिहा.

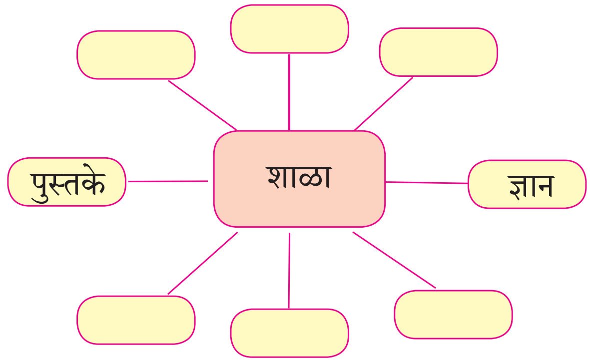

खेळ खेळूया.

(१) वर्गातील विद्यार्थ्यांचे दोन गट करावे. एका गटाने नाव सांगावे. सांगितलेल्या नावाच्या शेवटच्या अक्षराने सुरू होणारे नाव दुसऱ्या गटाने सांगावे. अशा पद्धतीने नावांच्या भेंड्यांचा खेळ खेळावा.
उदा., माधव → वजन → नमिता → तारीख → खाऊ → ऊस → सर्कस....

(२) मी तर आनंदाने उडालेच. यशाने त्याच्या डोक्यात हवा गेली. गर्वाचा फुगा फुटला असे आपण बोलतो. 'उडणे', 'हवा जाणे', 'फुगा फुटणे' या क्रियांचा शब्दशः अर्थ येथे अभिप्रेत नाही. तशा क्रिया प्रत्यक्ष घडतही नाहीत, पण मनातला भाव व्यक्त होतो. असे अनेक शब्दप्रयोग रोजच्या बोलण्यात आपण सहज करतो. अशा शब्दप्रयोगांची यादी करा. मित्रमैत्रिणींशी गप्पा मारताना त्यातील गंमत अनुभवा.

- खालील उतारा वाचा व त्यात आलेले वाक्प्रचार व म्हणी शोधा. लिहा.

दीपा हिरमुसल्या चेहऱ्याने घरी आली. तिचा पडलेला चेहरा पाहून आई स्वतःशीच म्हणाली, 'दीपा नेहमी हसतमुख असते. आज काय झालं असेल? विचारायला पाहिजे.'

आई म्हणाली, "अगं दीपा, तुझं कुणाशी बिनसलंय का? हल्ली तुझी मैत्रीण गीता तुझ्याबरोबर दिसत नाही."

दीपा म्हणाली, "आई, मी गीताच्या बोलण्याकडे कानाडोळा करायचं ठरवलं आहे. अति झालं नि हसू आलं, असंच वागते सध्या ती. अति तिथं माती, हे तिला कसं समजत नाही? ज्याला त्याला उपदेशाचे डोस पाजत असते. अति शहाणा त्याचा बैल रिकामा, असं तिच्या पाठीमागे सगळे म्हणतात. नमनाला घडाभर तेल घालायची तिची सवय तुला माहीतच आहे. आई हल्ली सगळ्या मैत्रिणी तिच्यापासून चार हात लांबच राहतात. गीताला वेळीच सावध केलं पाहिजे. काही झालं तरी गीता माझी जीवश्च कंठश्च मैत्रीण आहे. तिच्यासाठी जीव तुटतो माझा. तिला कोणी नावं ठेवली, तर माझ्या जिवाची घालमेल होते."

शिक्षकांसाठी : विद्यार्थ्यांना उतारे/परिच्छेद देऊन त्यातील म्हणी ओळखण्यास सांगाव्या. म्हणींचे अर्थ समजावून सांगावे.

वाचू आणि हसू.

एक गृहस्थ : हॉटेलमधील वेटरला-हे बघ, मला 'लाईट हवंय'. काहीही आण. भूक नाही मला खूप.
वेटर : साहेब, काय आणू? ट्यूबलाईट, का लाईट

दोन मित्रांचा संवाद

पहिला मित्र : चल आपण बुद्धिबळ खेळू.
दुसरा मित्र : तू पुढे हो, मी स्पोर्टशूज घालून येतो.

CN4BSG

ओळखा पाहू!

बत्तीस भाऊ, एकच बहीण,
सर्वांत तीच आयुष्यमान.

चार बोटांचे अंतर दोघांत असे,
एकावर विश्वास, तर दुसऱ्यावर नसे.

बारा घरांवर तिघे पहारा करती,
सदैव फिरती, न थकती, न थांबती.

- **वाचा.**

एकदा एक हुशार माणूस दरबारात आला. त्याला अनेक भाषा येत होत्या. तो प्रत्येक भाषा सफाईदारपणे बोलत होता. शब्दाशब्दांवरून त्याचे भाषेवरचे प्रभुत्व दिसत होते. दरबारातील सगळे लोक अवाक् झाले.

"माझी मातृभाषा ओळखणाऱ्याला मी पाच किलो सोने बक्षीस देईन," असे त्याने आव्हान दिले. याची मातृभाषा कशी ओळखायची? प्रधानाला प्रश्न पडला. त्यांनी त्याच्याकडे रोखून पाहिले. नंतर ते हसत म्हणाले, "तुमची मातृभाषा आम्ही जरुर ओळखू; परंतु आता तुम्ही राजदरबाराचा पाहुणचार घ्या. थोडी विश्रांती घ्या. त्यानंतर आपण तुमच्या मातृभाषेबद्दल बोलू."

तो बहुभाषिक, हुशार माणूस दरबारातील शाही जेवण करून विश्रांतीसाठी अतिथी कक्षात गेला व गाढ झोपला. तो झोपलेला पाहून प्रधानांनी एका सेवकाकडून बादलीभर पाणी मागवून घेतले व त्यावर ओतले. 'सू छे, सू छे' म्हणत तो दचकून उठला. समोर प्रधानजींना पाहून मनोमन खजील झाला. प्रधानजी गालातल्या गालात हसत म्हणाले, "तुमची मातृभाषा गुजराती आहे!" प्रधानांनी मातृभाषा नेमकी ओळखली होती.

आनंद, दु:ख, आश्चर्य, भीती आदी प्रसंगी सहज निघणाऱ्या उद्गारावरून माणसाची मातृभाषा कळू शकते.

• खालील आकृतीत नाम, सर्वनाम, विशेषण व क्रियापद यांची उदाहरणे दिली आहेत. आकृतीतील शब्दांचा उपयोग करून अर्थपूर्ण वाक्ये तयार करा.

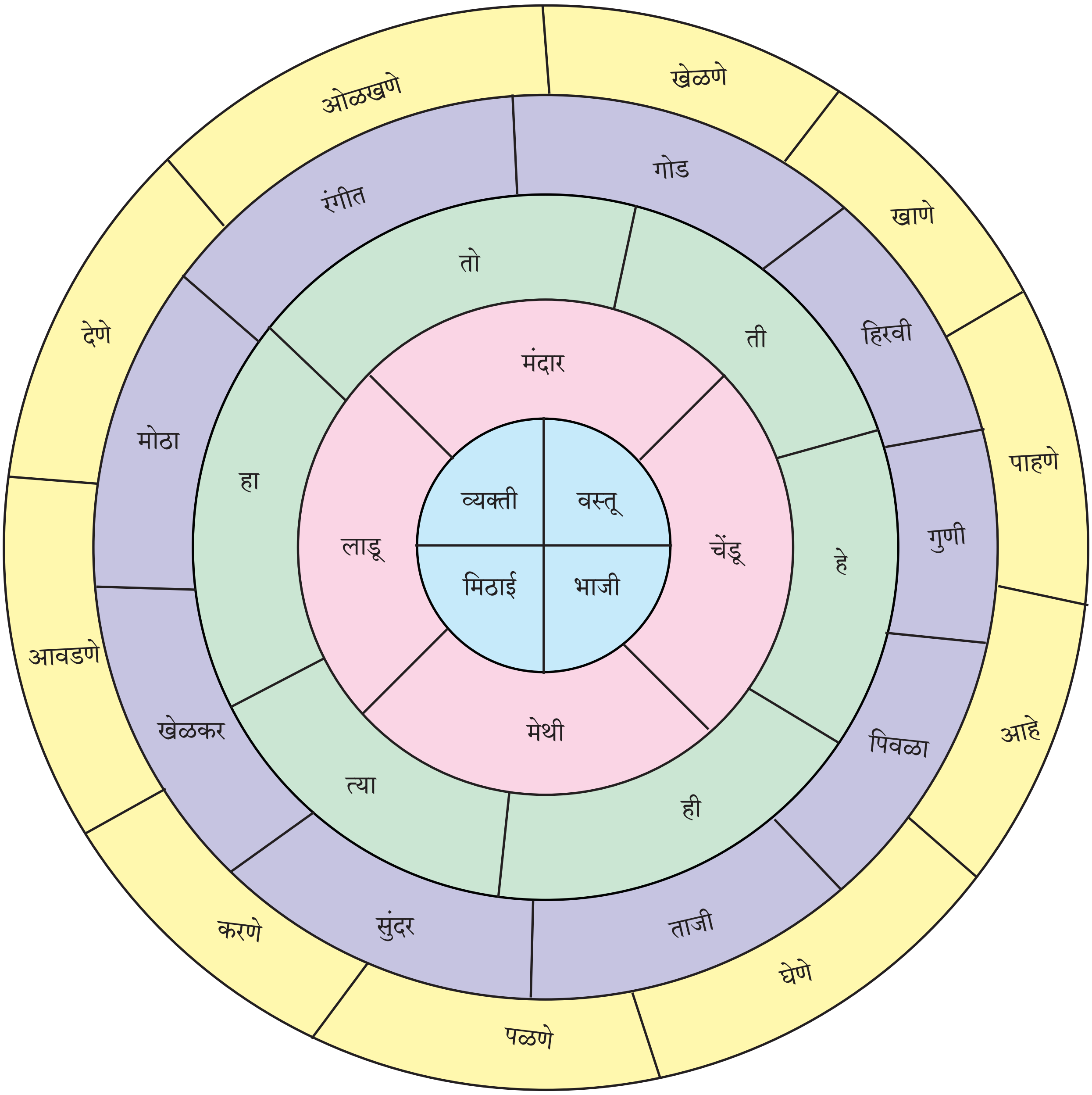

उदा., १. मंदार गुणी आहे.

२. तो पिवळा चेंडू खेळतो.

३. मंदारला मिठाई आवडते.

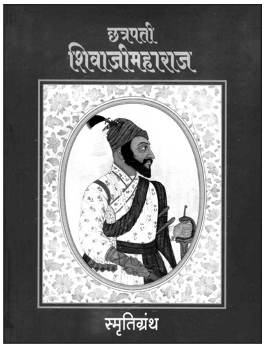

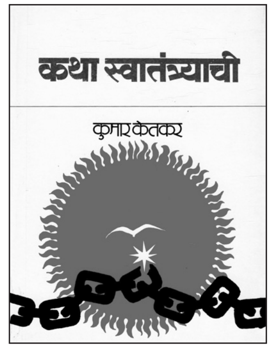

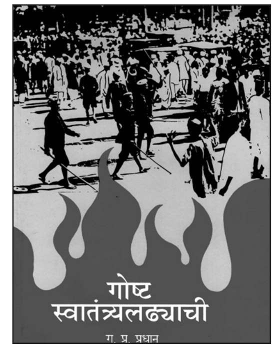

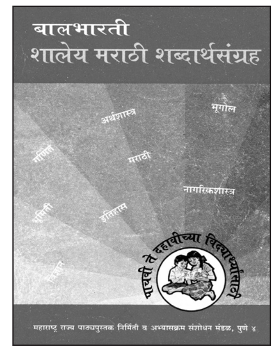

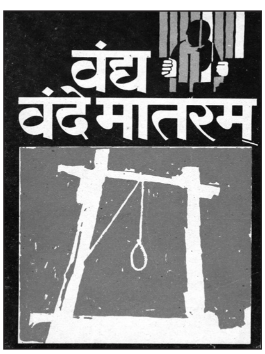

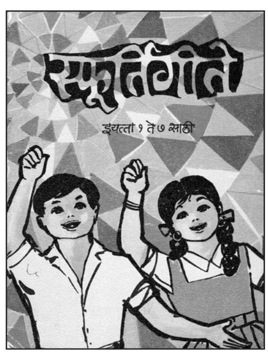

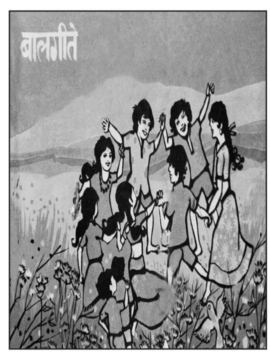

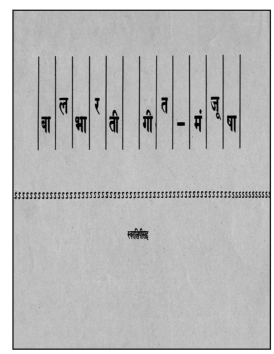

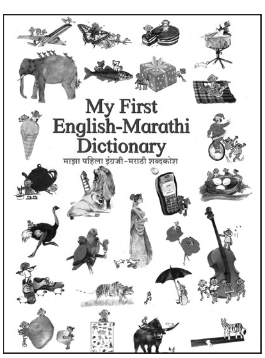

- पाठ्यपुस्तक मंडळाची वैशिष्ट्यपूर्ण पाठ्येत्तर प्रकाशने.
- नामवंत लेखक, कवी, विचारवंत यांच्या साहित्याचा समावेश.
- शालेय स्तरावर पूरक वाचनासाठी उपयुक्त.

पुस्तक मागणीसाठी www.ebalbharati.in, www.balbharati.in संकेत स्थळावर भेट द्या.

साहित्य पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या विभागीय भांडारांमध्ये विक्रीसाठी उपलब्ध आहे.

ebalbharati

विभागीय भांडारे संपर्क क्रमांक : पुणे - ☎ २५६५९४६५, कोल्हापूर- ☎ २४६८५७६, मुंबई (गोरेगाव) - ☎ २८७७१८४२, पनवेल - ☎ २७४६२६४६५, नाशिक - ☎ २३९१५११, औरंगाबाद - ☎ २३३२१७१, नागपूर - ☎ २५४७७१६/२५२३०७८, लातूर - ☎ २२०९३०, अमरावती - ☎ २५३०९६५

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे–४११००४.

मराठी सुगमभारती इ. ६ वी

₹२७.००